

MEMO CONDITIONERING

Kader voor aanpak technische conditionering haven West-Terschelling

Project	Z036001 Havenwerken Terschelling
T.a.v.	De heer ing. P.E. Dijkstra, gemeente Terschelling
Auteur(s)	ing. O. Timmerman, drs. ing. J. Walhout
Betrokkene	mr. Verheij - voorbereiding 2024
Datum	25-04-2025
Status	CONCEPT - VERTROUWELIJK

1 Inleiding

Gemeente Terschelling werkt aan plannen voor de herontwikkeling van de haven van West-Terschelling. De bestaande haveninfrastructuur heeft het einde van haar technische levensduur bereikt. Door intensief gebruik, langdurige slijtage, verzakkingen en veroudering verkeren met name de kades in een steeds slechtere staat. Waar voorheen de nadruk lag op regulier onderhoud en kleinschalige herstelwerkzaamheden om de haven operationeel te houden, wordt nu gekozen voor een bredere aanpak gericht op renovatie en grootschalig herstel.

De opgave vraagt om een integrale benadering waarbij de (technische) conditionering van het project wordt meegenomen in de beoordeling van de ontwerpvarianten. Onder conditionering worden alle benodigde onderzoeken, vergunningen en eventuele voorzieningen verstaan die nodig zijn om het werk tot stand te brengen en uit te voeren. Deze nota vormt de basis voor het opstellen van een beoordelingskader waarmee toekomstige varianten voor de renovatie en het herstel van de haven kunnen worden getoetst op hun beperkingen ten aanzien van de benodigde conditionering of de (negatieve) gevolgen voor vergunningen en onderzoeken.

2 Projectconditionering

Algemeen

Binnen waterbouwkundige of civieltechnische projecten verwijst 'conditionering' naar alle randvoorwaarden, onderzoeken, vergunningen en voorbereidende maatregelen die noodzakelijk zijn om de uitvoering van een project juridisch, technisch en praktisch mogelijk te maken. In het kader van deze nota betekent dit concreet: alle zaken die voorafgaand aan of tijdens de ontwerpfase inzichtelijk moeten zijn om de renovatie of het herstel van de haven zonder stagnatie, hinder of overlast en binnen de wet- en regelgeving te kunnen realiseren. De conditionering bestaat uit verschillende categorieën die elkaar kunnen beïnvloeden. Hieronder worden de meest relevante onderdelen uiteengezet:

- **Technische onderzoeken:** denk hierbij aan bodemonderzoeken, funderingsonderzoek, milieukundige verkenningen en hydrologische studies. Deze onderzoeken geven inzicht in de fysieke gesteldheid van het projectgebied en zijn noodzakelijk om risico's te beheersen.

- **Vergunningen en meldingen:** voor veel activiteiten zijn wettelijke vergunningen, ontheffingen of besluiten vereist. Daarnaast kunnen meldingen volstaan voor minder ingrijpende werkzaamheden.
- **Fysieke voorzieningen:** voor het mogelijk maken van werkzaamheden kunnen tijdelijke of permanente voorzieningen nodig zijn, zoals bouwwegen, pontons, damwanden of verleggingsmaatregelen voor kabels en leidingen.
- **Stakeholderafstemming:** de conditionering omvat de afstemming met bevoegde gezagen, eigenaren, nutsbedrijven en stakeholders, wat van invloed is op het verkrijgen van vergunningen of het realiseren van voorzieningen.
- **Juridisch-planologische aspecten:** ruimtelijke bestemmingen, functietoekenningen en beleidsregels kunnen randvoorwaarden stellen aan het ontwerp. In sommige gevallen is een herziening van een omgevingsplan vereist.

Relatie tot ontwerp en uitvoering

Beperkt dwarsprofiel en bottleneck

De Willem Barentszkade en de aangrenzende toegangsgeul zijn een essentiële schakel voor de bereikbaarheid van zowel West-Terschelling als de rest van het eiland. Alle maatgevende logistieke bewegingen, waaronder passagiersstromen, goederenvervoer, autoverkeer, scheepvaart, gas, water, elektra, data en brandstof, zijn geconcentreerd binnen een beperkt dwarsprofiel. Het betreft een unieke situatie, aangezien binnen het beperkte dwarsprofiel bewoning, recreatie, transport en industriële activiteiten plaatsvinden. Elke ingreep binnen dit gebied raakt de belangen van uiteenlopende gebruikers en stakeholders, variërend van direct omwonenden tot alle inwoners van Terschelling.

Maatschappelijke kosten vs. bouwkosten

Het is te verwachten dat het herstel en de renovatie van de kades invloed zullen voor het gebruik van terreinen, trottoirs en wegen. Dit kan de bereikbaarheid van het eiland tijdelijk ernstig beperken, ook omdat alternatieve omleidingsroutes zeer beperkt mogelijk zijn. Daarnaast wordt het plangebied volledig omgeven door beperkingen die voortvloeien uit natuurbeschermingsregels (Natura 2000-gebied). Aangezien West-Terschelling de belangrijkste toegangspoort vormt voor goederen, verkeer en passagiers, heeft elke verstoring direct impact op de leefbaarheid, economie en logistieke keten van het hele eiland. Langdurige hinder en overlast leiden per saldo tot hogere maatschappelijke kosten dan wanneer het herstel en de renovatie van de haven en kades op een minder kritieke locatie zou plaatsvinden. De mate van hinder spelen daarmee een bepalende rol in de totale kosten-batenafweging. De bouwkosten en maatschappelijke kosten van het project worden dan ook in hoofdzaak niet bepaald door het ontwerp zelf, maar door de mate waarin de fysieke bouwwerkzaamheden slim, efficiënt en met minimale verstoring van de omgeving worden uitgevoerd. Het is daarom cruciaal om in een vroeg stadium inzichtelijk te maken welke beperkingen voortvloeien uit conditionering, raakvlakken en participatie met de omgeving voor elke ontwerpvariant, en deze systematisch mee te nemen in de afweging van alternatieven.

Projectonzekerheden minimaliseren

Door de conditionering in deze beginfase al voor te bereiden wordt grip gehouden op de randvoorwaarden die voortkomen uit eisen van bevoegd gezag, de eventuele belangen van stakeholders en aspecten uit wet- en regelgeving. Projectmatig gezien voorkomt dit vertragingen en faalkosten doordat vergunningen, onderzoeken en procedures tijdig en voor het ontwerp- en uitvoeringstraject worden gestart. Door vroegtijdig de conditionering op te pakken, wordt regie gehouden op kwaliteit, planning en risicobeheersing. Pas wanneer de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het voorkeursalternatief voldoende is onderbouwd, wordt het werk aanbesteed. Dit leidt tot een helderder en concreter aanbestedingsdossier,

waardoor marktpartijen met minder onzekerheden en risico's inschrijven en scherpere, beter onderbouwde aanbiedingen kunnen doen. Hierdoor kan het project goedkoper tot stand worden gebracht.

Door de conditionering in een vroeg stadium op te pakken, kan ook tijdig worden afgestemd met het bevoegd gezag en stakeholders, zoals omwonenden, ondernemers of hulpdiensten. Participatie en belangenafweging kunnen daardoor integraal worden meegenomen in het ontwerp, bijvoorbeeld als het gaat om bereikbaarheid, omleidingsroutes of het beperken van hinder. Deze aspecten hebben vaak een directe invloed op de uitvoeringswijze en daarmee op de kosten. Wanneer dergelijke eisen pas na aanbesteding tot wijzigingen leiden, kunnen de gevolgen aanzienlijk zijn: het aanpassen van de scope, extra uitvoeringsmaatregelen en meerkosten voor de aannemer. Door vooraf duidelijkheid te scheppen worden verrassingen tijdens de uitvoering geminimaliseerd en worden onvoorziene kosten voorkomen.

Juridisch en beleidsmatig kader

De conditionering van een waterbouwkundig project wordt sterk bepaald door het juridische en beleidsmatige kader. Onder de Omgevingswet (vanaf 2024) vallen alle vergunningen voor bouwen, graven, milieubelastende activiteiten en werkzaamheden met invloed op flora, fauna en waterbeheer. Daarnaast kunnen de Erfgoedwet en Monumentenwet aanvullende eisen opleggen wanneer cultuurhistorische of archeologische waarden in het gebied aanwezig zijn. Ook regionale en gemeentelijke beleidskaders, zoals havenreglementen, ruimtelijke visies en verkeersplannen, spelen een belangrijke rol bij de ruimtelijke inpassing en uitvoeringsmogelijkheden van het project.

3 Raakvlakmanagement

Raakvlakken zijn de punten waar het project in contact komt met andere projecten, disciplines of externe partijen, zoals nutsbedrijven of infrastructuur van omliggende percelen. Deze raakvlakken moeten goed worden afgestemd om conflicten, vertragingen of dubbele werkzaamheden te voorkomen. Fysieke belemmeringen zijn obstakels binnen of nabij het bouwterrein (bijv. bebouwing, kabels en leidingen of bomen) die de uitvoering kunnen hinderen. Voor de conditionering van het project zijn onder meer de onderstaande raakvlakken en raakvlakprojecten relevant:

- Consolidatie van de havens (gemeentelijke haven en passantenhaven) in Stichting Waddenhaven Terschelling;
- Lopende werkzaamheden Rijkswaterstaat aan het concessiegebied (veerhaventerrein / inrichting)
- Europese aanbesteding Waddenconcessie (toekomstige rederij voor instandhouding veerverbinding);
- Herontwikkeling en herbestemming Tonnenloods;
- Optimalisatie parkeerbeleid West-Terschelling;
- Modernisering en verduurzaming buitenverlichting West-Terschelling;
- Verduurzaming door middel van warmtenet / uitwisseling West-Terschelling;
- Werkzaamheden en herinrichting Torenstaat (winkelstraat);
- Reguliere werkzaamheden, beheer, onderhoud en inspectie riolering;
- Regulier onderhoud K&L door netbeheerders.

4 Gebiedsinventarisatie

Algemeen

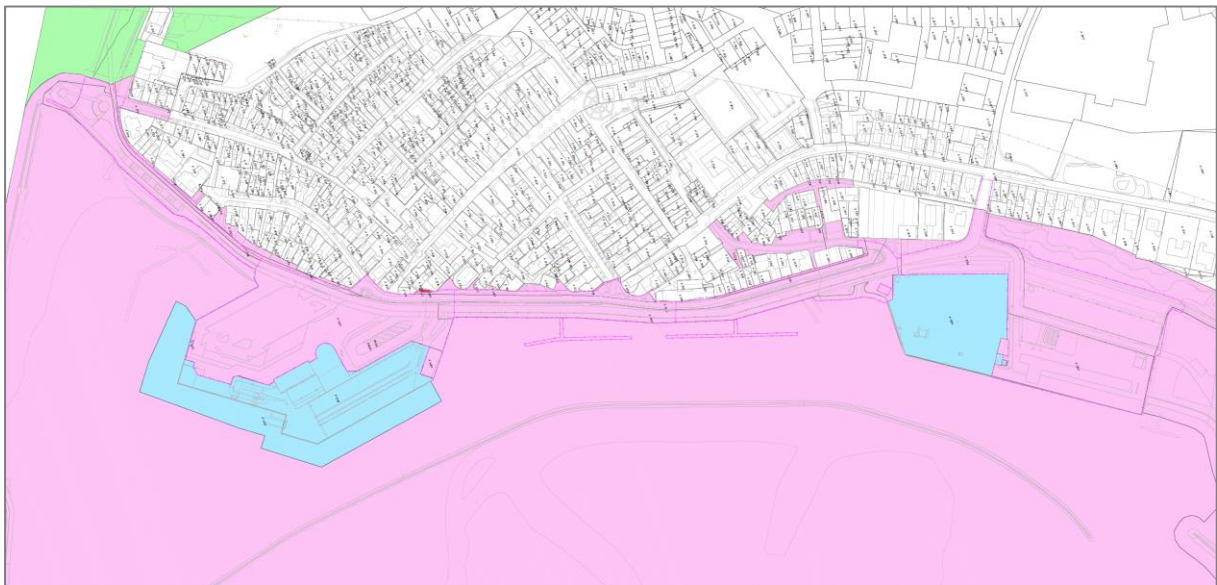
Een succesvolle voorbereiding en uitvoering van infrastructurele projecten begint met een gedegen inzicht in het projectgebied. Dit hoofdstuk beschrijft de gebiedsinventarisatie en conditioneringsopgaven die relevant zijn voor de renovatie en vervanging van de haven en kades op West-Terschelling. Onder gebiedsinventarisatie verstaan we het in kaart brengen van de ruimtelijke, technische, juridische en omgevingsaspecten binnen het plangebied. Denk hierbij aan bodemgesteldheid, aanwezige kabels en leidingen, ecologische waarden en ruimtelijk beleid. Deze informatie is cruciaal om te bepalen welke beperkingen en kansen het gebied biedt voor de geplande werkzaamheden.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan van de gemeente Terschelling is in werking getreden op 1 januari 2024 en vormt sindsdien het juridisch kader voor de fysieke leefomgeving binnen de gemeente. De meest recente wijziging van het plan dateert van 29 mei 2024, waarmee aanpassingen in regels of bestemmingen zijn doorgevoerd.

Kadastrale eigendommen

Het plangebied - met haar diverse havens, kades en vaargebieden - is grotendeels in eigendom van gemeente Terschelling (roze weergegeven). Ter plaatse van enkele elektravoorzieningen op de Willem Barentszkade is er sprake van 'recht van opstal' (rood weergegeven). Relevant voor eventuele geotechnische en nautische activiteiten zijn de gebieden die in handen zijn van het Rijk (blauw weergegeven). De eigendommen van de andere belendende percelen langs de Willem Barentszkade zijn om de onderstaande kaart vanwege de privacy niet weergegeven (onder meer wit weergegeven).

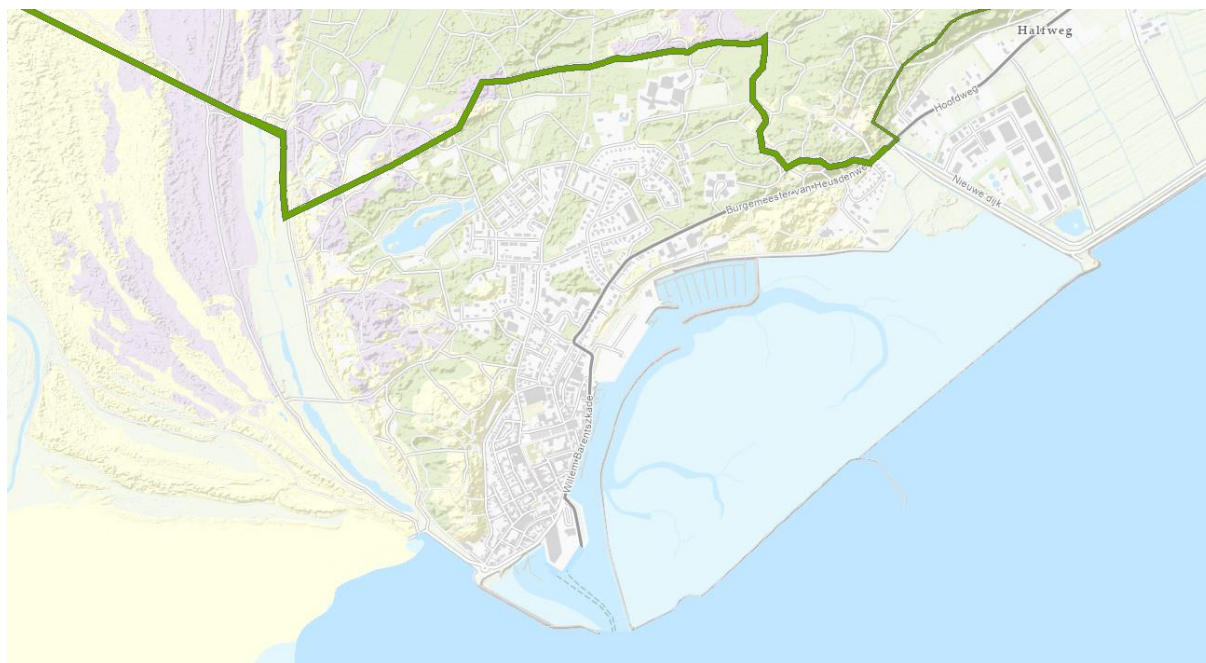
Figuur 1. Kadastrale demarcatie (Kadaster, 2025)

Waterkeringen

Het plangebied ligt buitendijks. Er bevinden zich in het plangebied geen formele (primaire) waterkeringen.

Figuur 2. Legger primaire waterkeringen (Wetterskip Fryslân, 2025)

Figuur 3. Legger Rijkswaterstaatswerken (RWS, 2025)

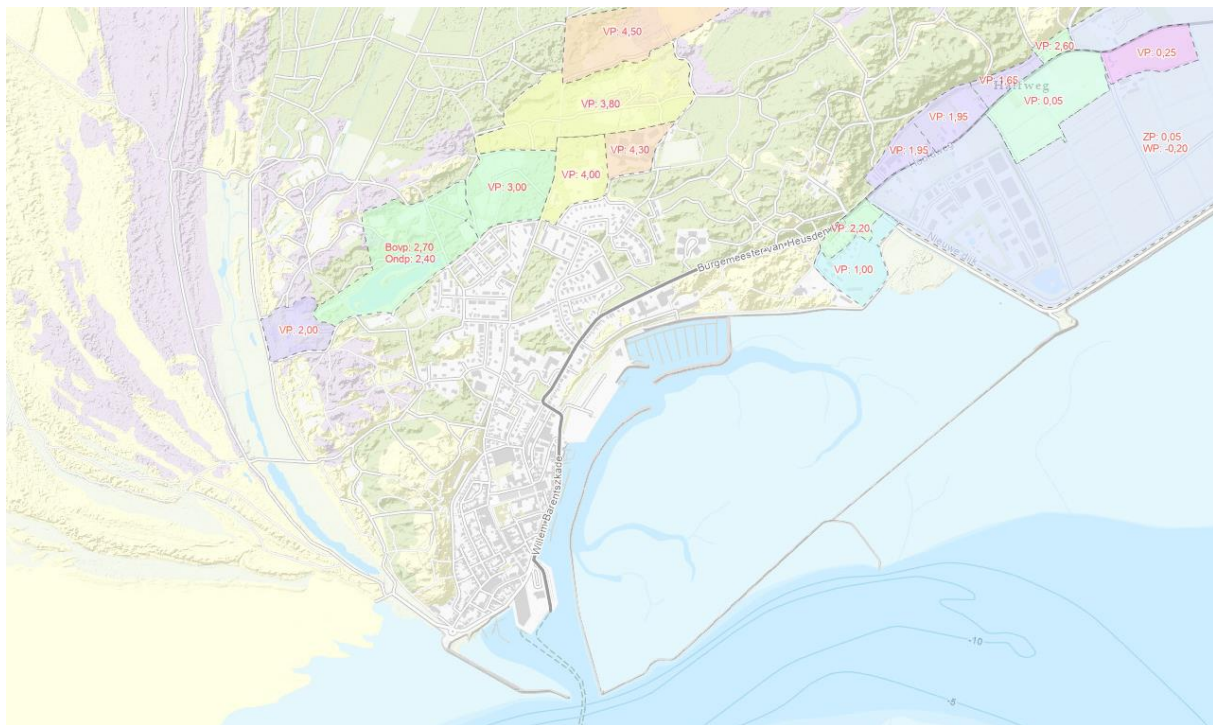
Waterbeheer

Oppervlaktewaterlichamen

Het plangebied valt doordat het buitendijks is gelegen niet binnen het beheergebied van Wetterskip Fryslân, maar binnen het beheergebied van Rijkswaterstaat. Er zijn geen formele oppervlaktewaterlichamen gedefinieerd (buitendijks).

Waterverordening, peilbesluiten en overstromingsrisico's

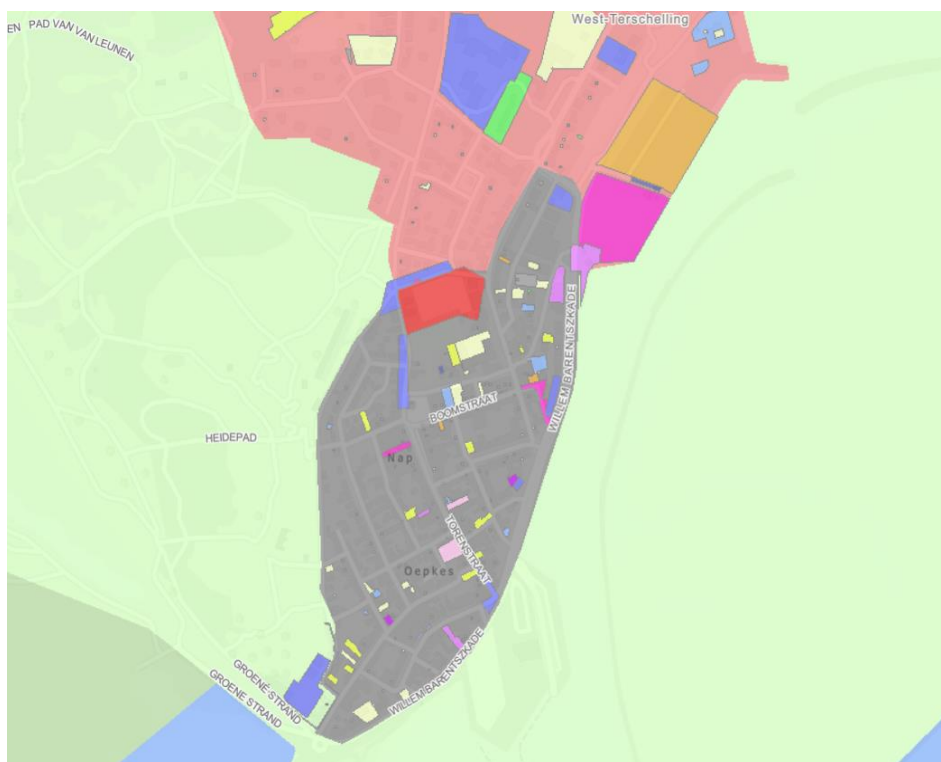
Voor het gebied is geen formeel waterbeheer, zoals vastgesteld door Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân, omdat deze buitendijks is gelegen. Wetterskip Fryslân heeft geen peilbesluiten vastgesteld.

Figuur 4. Peilbesluiten (Wetterskip Fryslân, 2025)

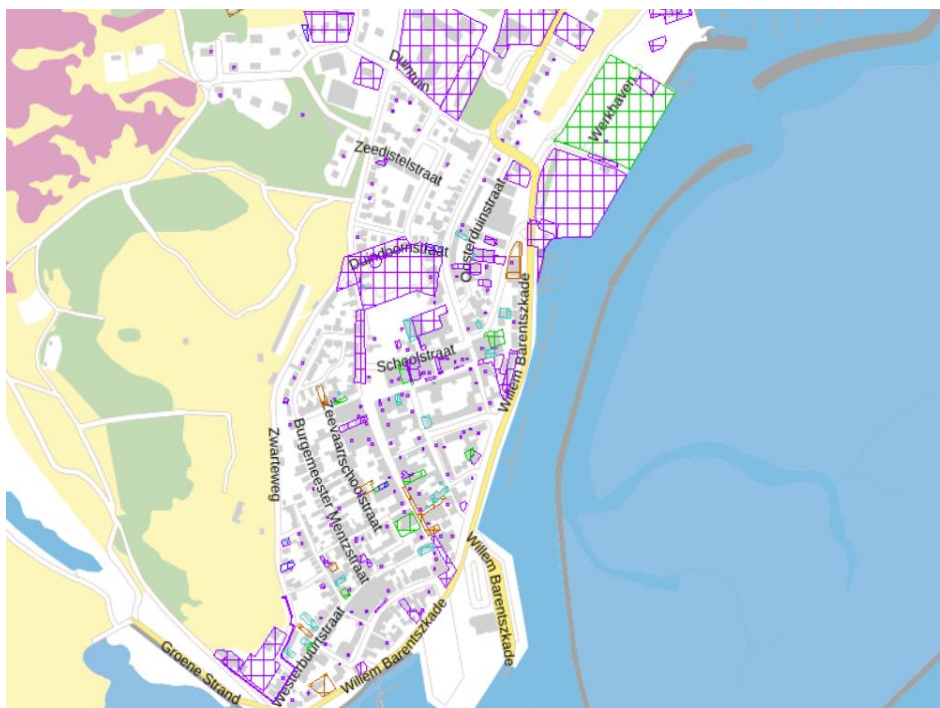
Bodemkwaliteit

De chemische bodemkwaliteit van de bovengrond in het plangebied (0 tot 0,5 m onder maaiveld) is geclassificeerd als "Industrie", met een toepassingseis "Wonen". Er bevinden zich diverse locaties die in het verleden onderzocht zijn op vervuiling. Deze locaties hebben de classificatie niet ernstig, licht tot matig verontreinigd of ernstig verontreinigd. Het terrein van de Werkhaven is geclassificeerd als vervuild met een urgentie voor sanering (klasse: potentieel spoed vanwege benzine-service station). Voor het Tonnenterrein is de urgentie niet bepaald, maar de vervuiling is ernstig (vanwege vroegere metaaloppervlaktebehandeling).

Figuur 5. Lokale chemische bodemkwaliteit (Provincie Fryslân, 2025)

Er geldt een mogelijke saneringsactiviteit voor het terrein van de Werkhaven:

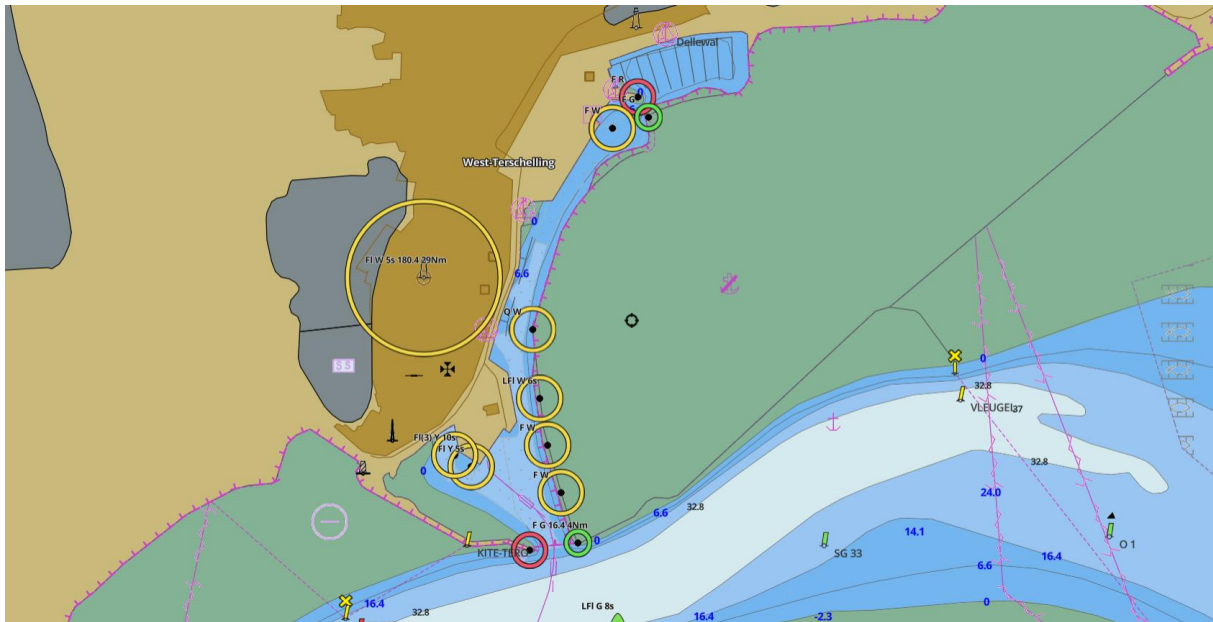

Figuur 6. Saneringen (Bodemloket, 2025)

Nautische inrichting

Algemeen

De nautische inrichting van het plangebied omvat één waterweg met aangrenzende haven(gebieden). De haven kent diverse kadeconstructies, ligplaatsen en (houten) steigerconstructies. De toegang is getijdegebonden en er is beperkte manoeuvreerruimte. Diverse scheepvaartmarkering en lichtopstanden markeren de vaargeul.

Figuur 7. Nautische kaart (GPS Nautical Charts, 2025)

Scheepvaartklasse(s)

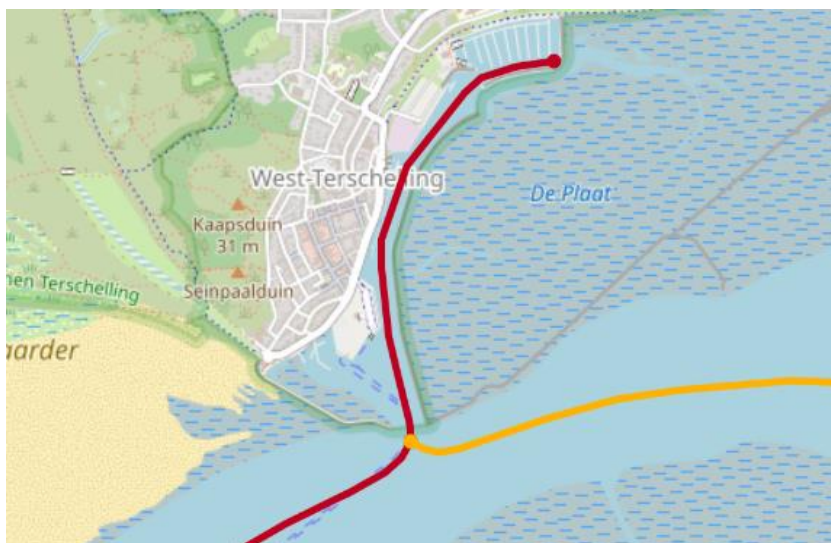
De vaarweg is geclassificeerd als:

- Route : Havens van Terschelling, gelegen aan Schuitengat en Oosterom
- Routecode : 403f
- Algemeen : "Schippergracht"
- Naam : "Havens van Terschelling"
- Scheepvaartcategorie : IV
- Scheepvaartklasse : ViN(18390)

Maximaal toegestane afmetingen

In de gehele haven zijn de volgende restricties van toepassing:

- Breedte : 12,0 meter
- Diepte : 3,4 meter
- Hoogte : -
- Lengte : 85,0 meter

Figuur 8. Overzicht scheepvaartroutes (Vaarweginformatie, 2025)

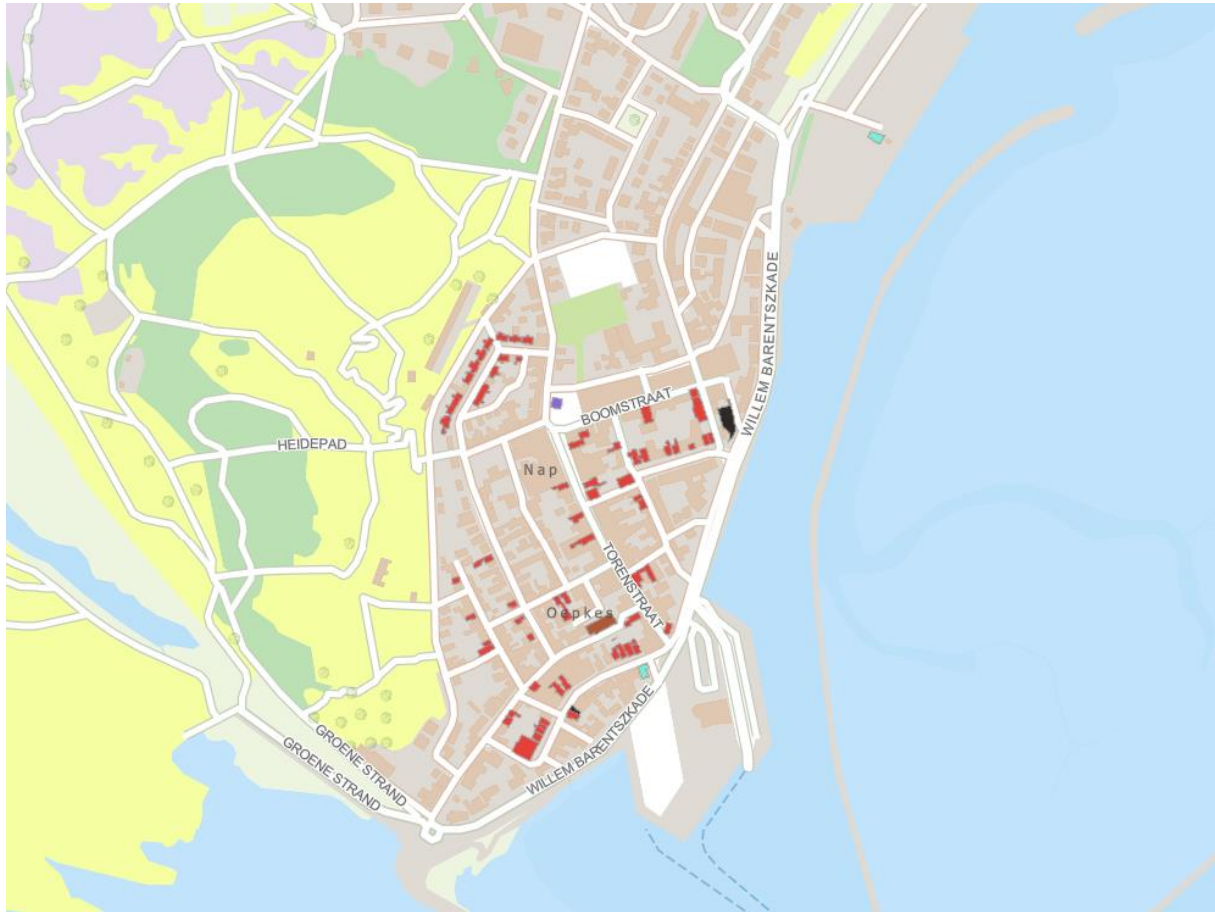
Figuur 10. Nautische voorzieningen noordzijde haven Terschelling (Vaarweginformatie, 2024)

Figuur 9. Nautische voorzieningen zuidzijde haven Terschelling (Vaarweginformatie, 2024)

Cultuurhistorische waarden

Cultuurhistorie gaat over het historisch menselijk handelen en ingrijpen in de omgeving. Op West-Terschelling bevinden zich diverse Rijksmonumenten. Het gebied kent geen beschermd stads- of dorpsgezicht.

Figuur 11. Cultuurhistorische objecten (Provincie Fryslân, 2025)

Rijksmonumenten grenzend aan Willem Barentszkade:

- **Willem Barentszkade 41:** het reddingsstation is in 1824 op Terschelling opgericht. Het REDDINGSBOOTHUIS is in 1904 gebouwd in Chalet-stijl. Het stond oorspronkelijk in het water van De Kom bij de haven. Na de in gebruikneming van de motorreddingsboot "Brandaris" is het oude onderkomen niet meer nodig, en is het verplaatst en in gebruik genomen door de duikersvereniging van het eiland. Het gebouw staat nu langs de kade en is naar het zuiden gericht.
Soort: scheepvaartgebouw

Het reddingsboothuis is van cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

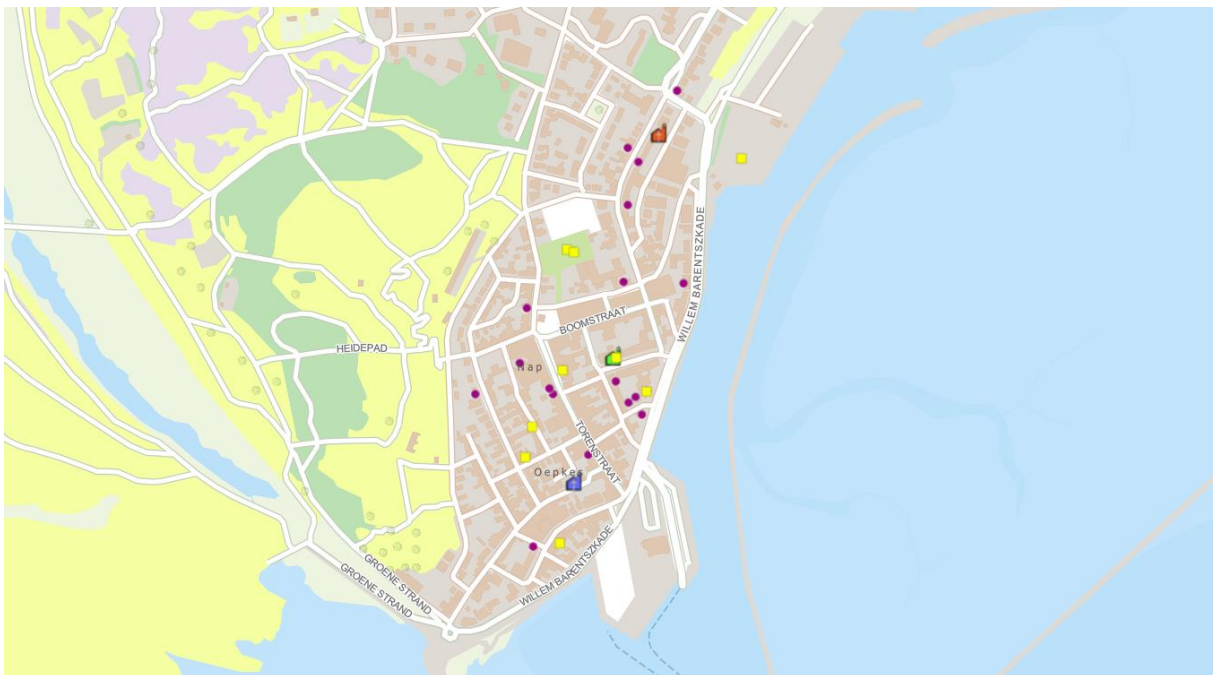
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege het materiaalgebruik en de ornamentiek;
- vanwege de architectonische gaafheid van het exterieur en deels van het interieur;
- vanwege de plaats in de geschiedenis van de scheepvaart en het reddingsbootwezen;
- vanwege de typologische zeldzaamheid, als bouwwerk typerend voor de kuststreken.

- **Willem Barentszkade 25:** de drie, voor het pand Willem Barentszkade 25 geplaatste, stoepstenen, waarvan een met jaartal 1611. Soort: Losse objecten, ed. (grensafbakening)
- **Torenstraat 2:** het WACHTLOKAAL ten behoeve van de schippersvereniging "Het Wakend Oog", tegenwoordig koffiehuis, staat aan de kade van de haven van Terschelling, op de hoek met de Torenstraat die vanaf de kade naar het noordwesten loopt. De ingang bevindt zich in de kopgevel op deze straathoek. "Het Wakend Oog" stamt uit 1882 toen het, blijkens één van de vele gevelstenen, werd opgericht door oud-burgemeester G.J.E. Eschauzier, ter herinnering aan de Terschellinger Noordpoolvaarder Willem Barendtsz. Het pand is een ontwerp van architect M. Daalder te Den Helder in eclectische stijl met enkele Neo-Renaissance elementen, hetgeen kenmerkend is ook voor het overige werk van deze architect op Terschelling, zoals de N.H.-kerk te Midsland. Het pand is in 1991 zorgvuldig gerestaureerd, gemoderniseerd en inwendig aangepast aan de functie van horecagelegenheid, echter met behoud van een aantal interieurelementen. Twee windschermen aan de voorgevel zijn nieuw en vallen buiten de bescherming van rijkswege. Soort: wachtlokaal

Het voormalig wachtlokaal is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van de rol van scheepvaart en haven voor het eiland Terschelling;
- als typerend voorbeeld binnen het oeuvre van de ontwerper, N.J. Daalder;
- vanwege de architectonische detaillering met de scheepvaartverwante ornamentiek;
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het exterieur;
- vanwege de ligging die de overgang van haven naar dorpskom mede vormgeeft en markeert;
- vanwege de zeldzaamheid van gebouwen met deze functie.

- **Commandeurstraat 1:** aardig gelegen hoekpand aan de haven, 1859 gesticht blijkens eerste steen. Aan de Commandeurstraat ingezwenkte afgeknotte gevel, aan de havenzijde erker en zijtuin met geboomte. Soort: Woonhuis.

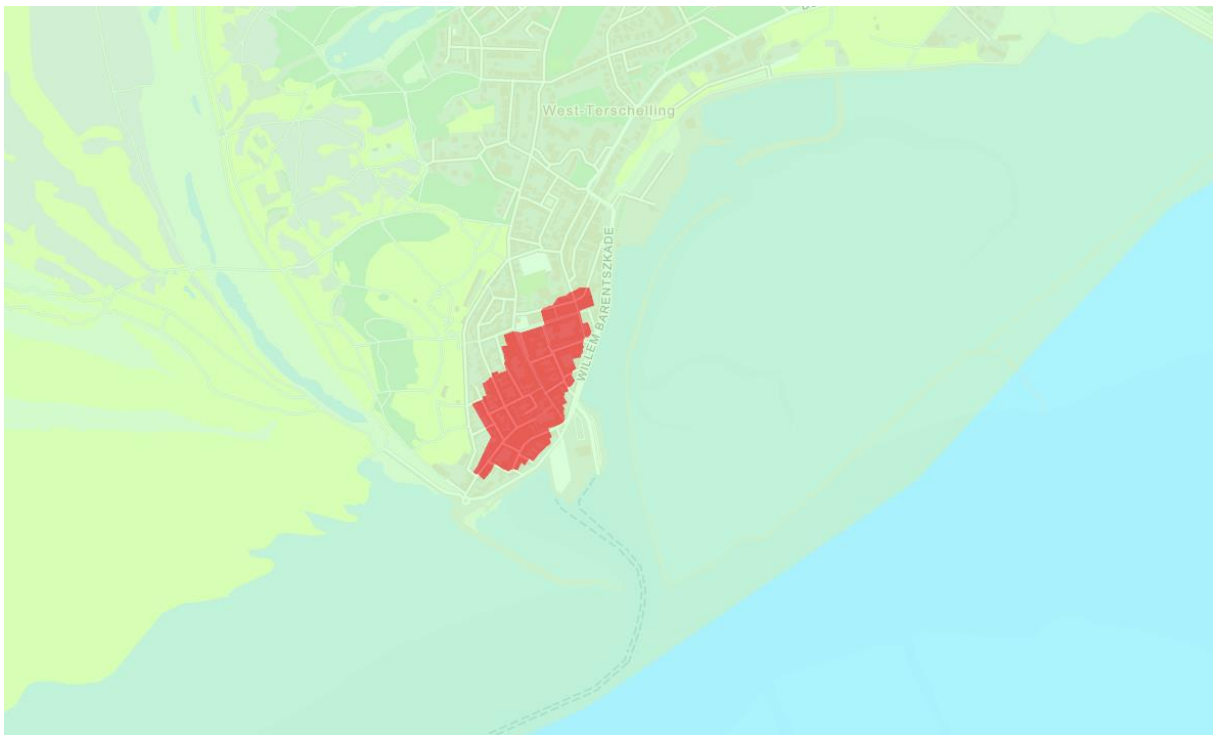
Figuur 12. Karakteristieke bouwwerken en bijzondere objecten (Provincie Fryslân, 2025)

Karakteristieke en bijzondere objecten grenzend aan de Willem Barentszkade:

- Willem Barentszkade 41A : boeienterrein, karakteristiek bouwwerk
- Willem Barentszkade 28 : woonhuis uit ca. 1933, jongere bouwkunst 1850-1940
- Willem Barentszkade 22-23 : kantoorgebouw uit ca. 1870, karakteristiek bouwwerk
- Havenstraat 6 : woonhuis uit ca. 1935, jongere bouwkunst 1850-1940

Archeologische waarden

Er is geen archeologische waarde dan wel verwachtingswaarde bekend voor het plangebied. Er is geen archeologisch onderzoek noodzakelijk. Een deel van het stedelijk gebied van West-Terschelling, wat grenst aan het plangebied, bevat mogelijk waardevolle archeologische resten uit de periode bronstijd en later (rode kleur). Vaak zijn deze gebieden in het bestemmingsplan opgenomen als 'archeologisch waardevol gebied'. Het gebied is geclassificeerd als 'Ijzertijd-middeleeuwen: streven naar behoud'.

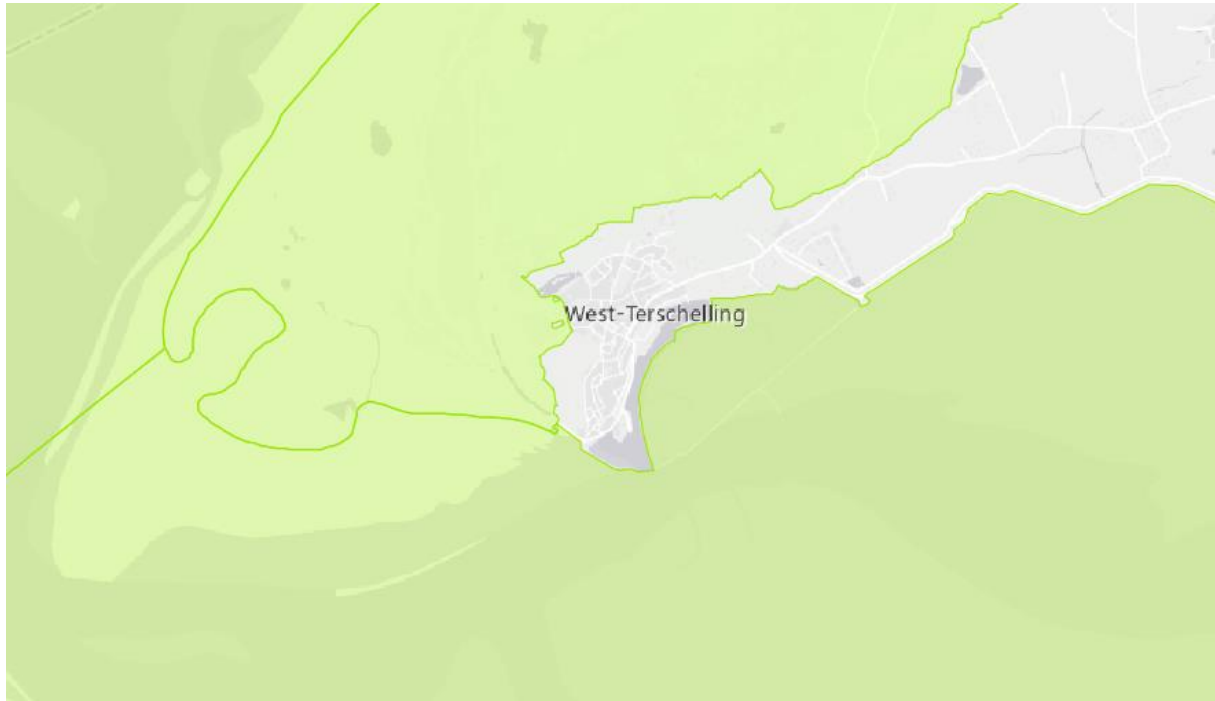

Figuur 13. Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (Provincie Fryslân, 2025)

Natuur, flora en fauna

Natura 2000

Het plangebied is gelegen tussen Natura 2000-gebieden, te weten “Duinen Terschelling” en de “Waddenzee”. Een Natura-2000 gebied is aangewezen onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn t.b.v. de waarborging van de Europese biodiversiteit. Binnen een Natura 2000 gebied hebben specifieke soorten en habitattypen hebben een beschermde status. Ook zijn er eisen voor de beperking van stikstofdepositie om de ecologische integriteit te waarborgen.

Figuur 14. Natura-2000 gebieden (Natura2000, 2024)

Natura 2000: de Plaat

De Plaat of het Oostelijk Ras, welke grenst aan de baai van West-Terschelling, heeft naast haar natuurwaarde ook een belangrijke functie voor waterberging en waterhuishouding. Natuurontwikkeling vindt in dit gebied plaats door het natuurlijke proces van eb en vloed (organisch). De Plaat vormt een integraal onderdeel van het wadden-ecosysteem en fungeert als voedselgebied en rustplaats voor diverse wadvogels, zoals behoorlijke aantallen scholeksters en rosse grutto's.

Het Natura 2000-gebied van de Plaat omvat zowel de wadplaat als de “omgeven dam”. Daardoor zijn ook de “waterkering, waterberging en havendammen” langs de Plaat als “natuur” aangemerkt. De Natura 2000-regelgeving stelt niet expliciet dat civieltechnische kunstwerken als natuur kunnen worden beschouwd, omdat zij zich primair richt op de bescherming van natuurlijke habitats en soorten; de integratie van ecologische functies in kunstmatige of civieltechnische structuren vloeit voort uit een bredere toepassing van natuurinclusief ontwerpen door nationale / lokale overheden en waterbeheerders. Dat de dam, als civiel kunstwerk, worden gezien als natuur volgt uit de gebiedsaanduiding.

(Beschermd) bomen

Er bevinden zich in het plangebied meerdere monumentale houtopstanden of bomen. Er is een boomverordening van toepassing. De volgende beschermde bomen bevinden zich nabij de Willem Barentszkade:

- Willem Barentszkade 19a : paardenkastanjeboom, voortuin (boomnummer 136)
- Willem Barentszkade 37 : appel/peerboom, achtertuin (boomnummer 148)
- Willem Barentszkade 1 : moerbeiboom, achtertuin (boomnummer 153)

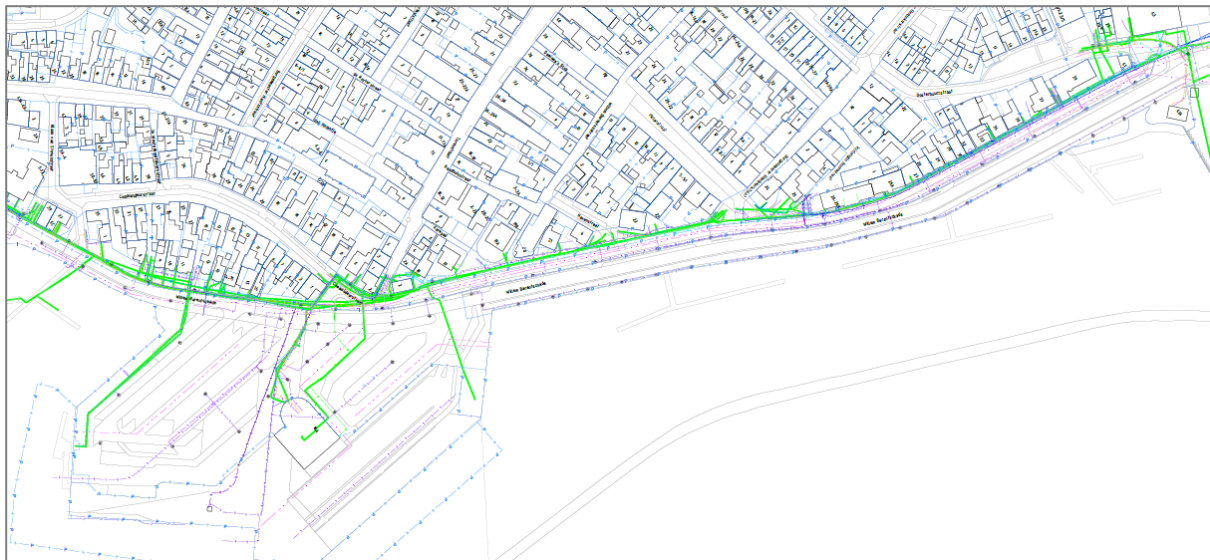
In het kader van het project is met name de bescherming van de witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) t.h.v. de Willem Barentszkade 19a relevant. De boom is gesitueerd ter hoogte van VV Terschelling. Onderzoek in 2017 heeft uitgewezen dat de boom een hoogte heeft van ca. 15 meter en een stamomtrek heeft van 3,80 meter. De boom zou zijn aangeplant zijn omstreeks 1910 en is bijgevolg ongeveer 115 jaar oud.

Figuur 15. Bomenkaart (Groeninzicht, 2024)

Kabels en leidingen

Er bevinden zich in het plangebied verschillende kabels en leidingen. De kabels en leidingen betreffen riolering, gas, water, licht en dataverbindingen. De gasleidingen, rioleringen en huisaansluitingen liggen direct voor de gevels van de woningen.

Figuur 16. Kabels en leidingen (KLIC-oriëntatiemelding Kadaster, 2024)

Ontploffbare oorlogsresten

Bij werkzaamheden is het noodzakelijk om rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van onontplofte oorlogsresten (OO), waarvoor een vooronderzoek en eventueel opsporingsmaatregelen verplicht kunnen zijn.

Figuur 17. Zone vooronderzoek en opsporing ontplofbare oorlogsresten (VEO Bommenkaart, 2025)

Overzicht uitgevoerde onderzoeken

In het kader van de conditionering zijn in het verleden een aantal onderzoeken uitgevoerd die benodigd zijn voor de conditionering. Deze onderzoeken vormen een essentiële basis voor de verdere ontwerpkeuzes en vergunningsaanvragen. Verdere verdieping of aanvullende onderzoeken kunnen in een latere fase noodzakelijk blijken. Dit is ook afhankelijk van de uitwerking van de varianten en de uiteindelijke vaststelling van de voorkeursvariant. Het overzicht van de uitgevoerde, beschikbare onderzoeken is als volgt:

Doel van het onderzoek	Type onderzoek	Jaar	Organisatie
Bodemgesteldheid	Geotechnisch onderzoek, sonderingen	2021	Koops Grondmechanica
Bodemgesteldheid peilbuizen	Geotechnisch onderzoek, boringen	2023	Koops Grondmechanica
Milieukundige kwaliteit bodem	Verkennd milieukundig (asbest) bodemonderzoek	2023	Koops Grondmechanica
Milieukundige kwaliteit bodem	Verkennd milieukundig (asbest) en funderingsond.	2023	Koops Grondmechanica
Stikstofdepositie uitvoering (vervallen)	AERIUS-berekening	2023	Interra
Vergunningeninventarisatie (vervallen)	Vergunningenscan	2023	Stibbe
Ecologische beoordeling, flora en fauna	Ecologisch onderzoek	2023	Altenburg & Wymenga

De beschikbare meetkundige onderzoeken, metingen en inspecties betreffen:

Doel van het onderzoek	Type onderzoek	Jaar	Organisatie
Actuele hoogtes waterbodembodem	Bathymetrische survey	diverse	Gemeente Terschelling
Terreinhoogte	Drone/GPS	2021	BDM
Actuele hoogte terrein / nulmeting	3D laserscanning	2024	Walhout Civil
Deformatie kadeterrein	Monitoring	2024	BDM
Conditie kademuren en constructies	Schouw	2024, 2025	Walhout Civil
Conditie kademuren en constructies	Inspecties	2017, 2024	Adonin, Walhout Civil
Conditie damwanden	Diktemetingen (indicatief)	2017, 2024	Adonin, Walhout Civil
Conditie damwanden (onderwater)	ROV-inspectie (foto's)	2024	Walhout Civil
Historische waterstanden	Meting en opname	diverse	Gemeente Terschelling
Verkeersmetingen	Frequentie / telling	2022	Gemeente Terschelling
Inventarisatie elementenverharding	Inspectie en meting	2021	Gemeente Terschelling
Inventarisatie parkeerplekken	Inspectie en telling	2022	Gemeente Terschelling

5 Verkenning benodigde vergunningen

Algemeen

Voor de voorbereiding en realisatie van de renovatie en vervanging van de haven en kades op West-Terschelling is een zorgvuldige analyse van de vereiste vergunningen en meldingen essentieel. Onder 'vergunningen' wordt verstaan: alle benodigde (wettelijke) vergunningen, meldingen, ontheffingen, besluiten, toestemmingen of het verkrijgen van rechten. In dit hoofdstuk is een eerste verkenning opgenomen van de te verwachten vergunningstrajecten op basis van de huidige wet- en regelgeving onder de Omgevingswet (vanaf 1 januari 2024). Deze inventarisatie dient als handvat voor het verdere projectmanagement en beleidsmatige afstemming. Het geeft inzicht in de te betrekken bevoegde gezagen, de aard van de vergunningsplichten en de verwachte doorlooptijden. Tegelijkertijd geldt nadrukkelijk dat het hier om een voorlopige inschatting gaat. In de nadere uitwerking van het project (ontwerp, locatiekeuzes, fasering) moeten de vergunningseisen per activiteit definitief worden vastgesteld, in afstemming met betrokken overheden en bevoegde gezag.

Voorlopige vergunningeninventarisatie

Onderstaande vergunningen en meldingen zijn naar verwachting relevant voor dit project. Let op: dit overzicht is indicatief en niet-uitputtend; de definitieve vergunningsbehoefte dient in de verdere projectuitwerking te worden vastgesteld. De varianten bepalen in een grote mate de benodigde vergunningen.

Onderdeel	Activiteit	Bevoegd gezag	Indicatie doorlooptijd
Omgevingsvergunning: bouwen en slopen	Vervanging van kades, damwanden en andere havenconstructies	Gemeente Terschelling	8-14 weken
Omgevingsvergunning: aanlegactiviteit	Graven, ophogen gronden, aanbrengen verhard oppervlak, ed.	Gemeente Terschelling	8-14 weken
Omgevingsvergunning: wateractiviteiten	Werkzaamheden in of nabij waterkering en vaarwegen	Gemeente Terschelling, Rijkswaterstaat	8-14 weken
Omgevingsvergunning: onttrekking en lozing oppervlaktewater	Onttrekking en lozing grond- en/lof oppervlaktewater	Gemeente Terschelling, Rijkswaterstaat	8-14 weken
Omgevingsvergunning: milieubelastende activiteiten	Baggerwerkzaamheden, lozing, opslag	Rijkswaterstaat, FUMO	8-14 weken
Omgevingsvergunning: archeologische vergunning of melding	Grondverzet in archeologisch waardevol gebied	Gemeente Terschelling	4-8 weken, afhankelijk van onderzoeksplicht
Bouwmelding en gereedmelding bouwactiviteit	Start bouwwerkzaamheden en gereedmelding (feitelijke ingebruikname) bouwwerk	Gemeente Terschelling	4 weken
Melding slopen	Bouwwerk of gedeelte ervan slopen	Gemeente Terschelling	4 weken

Melding opslaan van grond of baggerspecie	Graven, opslaan, sanering en milieubelastende activiteit	Gemeente Terschelling	4 weken
Melding milieubelastende activiteit	Kleinere milieubelastende activiteit	FUMO	N.t.b.
Melding tijdelijke verkeersmaatregelen	Afsluitingen, omleidingen, verkeersmaatregelen	Gemeente Terschelling	2-4 weken
Verkeersbesluit	Plaatsen of verwijderen van verkeerstekens, ed.	Gemeente Terschelling	8-14 weken
Verkeersmaatregelen scheepvaart	Plaatsen of verwijderen van scheepvaarmarkeringen, ed.	Gemeente Terschelling, Rijkswaterstaat	N.t.b.
Toestemming nautische veiligheid	Werken met of in de nabijheid van nautisch vaargebied	Rijkswaterstaat	N.t.b.
Instemmingsbesluit of vergunning K&L	Activiteiten met of van kabels of leidingen	Gemeente Terschelling	8-14 weken
Instemmingsbesluit of vergunning K&L	Activiteiten met of van kabels of leidingen	Kabel en leidingeigenaren	N.t.b.
Wibon-melding	Graafwerkzaamheden nabij kabels en leidingen	Kadaster	2-20 dagen voor start werkzaamheden

De volgende vergunningen zijn mogelijk ook van toepassing (niet-uitputtend):

Onderdeel	Activiteit	Bevoegd gezag	Indicatie doorlooptijd
Wijziging omgevingsplan	Uitvoering pas niet binnen de geldende bestemmingen	Gemeente Terschelling	Ontwerpbesluit, max. 6 maanden
Buitenplanse omgevingsactiviteit	Uitvoering pas niet binnen het geldende omgevingsplan	Gemeente Terschelling	8 weken of 6 maanden behandeltermijn
Melding saneren van bodem	Sanering en milieubelastende activiteit	Gemeente Terschelling	4 weken
Melding asbest	Sanering van asbesthoudende stoffen of bodem	Gemeente Terschelling	4 weken
Omgevingsvergunning: ontgrondingsactiviteit	Ontgroningen	Gepunteerde Staten, FUMO	8-14 weken
Omgevingsvergunning: ontplofbare oorlogsresten	Risico op aanwezigheid ontplofbare oorlogsresten	Gemeente Terschelling	N.t.b.
Omgevingsvergunning: Natura 2000-activiteiten	Effecten op Natura 2000-gebied Waddenzee	Provincie Fryslân	26-32 weken (incl. ecologische toets)
Omgevingsvergunning: Flora en fauna-activiteit	Mogelijke gevolgen flora en fauna (soortenbescherming)	Provincie Fryslân	14-26 weken (incl. ecologische toets)

6 Randvoorwaarden en uitgangspunten

Algemeen

De randvoorwaarden en uitgangspunten vormen de basis voor het opstellen van een beoordelingskader waarmee de toekomstige varianten voor de renovatie en het herstel van de waterkeringen kunnen worden getoetst op hun impact op de benodigde conditionerende maatregelen, onderzoeken, vergunningen of voorzieningen. De relevante randvoorwaarden en uitgangspunten voor het verkrijgen van vergunningen zijn opgehaald tijdens diverse gesprekken met bevoegd gezag. Het betreft een voorlopig overzicht met de stand van zaken.

De Staat / Rijkswaterstaat

Concessiegebied

Het Veerhavenplein in Terschelling vormt een cruciale schakel in de bereikbaarheid en toeristische infrastructuur van het eiland. Als onderdeel van het concessiegebied voor de veerdienst is het plein niet alleen een logistiek knooppunt voor passagiersvervoer, maar ook essentieel voor de aan- en afvoer van goederen. Bij geplande bouwwerkzaamheden in dit gebied is conditionering van groot belang om de continuïteit van deze functies te waarborgen. Dit houdt onder andere in dat er maatregelen worden genomen om de impact op toeristenstromen en logistieke processen te minimaliseren. Mogelijk dienen aanvullende bestuurlijke, juridische en/of gebruiksafspraken te worden gemaakt met het Rijk omtrent het tijdelijk of definitieve gebruik van terreinen, infrastructurele of nautische voorzieningen.

Huidig renovatieproject

Rijkswaterstaat is momenteel bezig met de renovatie van de veerhaven, kades en de veerinrichting. De werkzaamheden worden naar verwachting medio 2025 afgerond.

Belendende kades

De kades van de gemeente aan de Willem Barentszkade en de Werkhaven sluiten aan op de kades van Rijkswaterstaat. In de ondergrond kruisen de verankeringsystemen elkaar op en overlappen de geotechnische beïnvloedingszones. Bij het herstellen en renoveren van kades dient nadrukkelijk rekening te worden gehouden met de stabiliteit, standzekerheid en verankering van de aangrenzende kades. Ongunstige omgevingsbeïnvloeding door funderingswerkzaamheden moeten geminimaliseerd worden en beheerst blijven. De varianten dienen te worden beschouwd op hun mogelijk negatieve impact voor de omgeving en de aangrenzende constructies. Er zijn met Rijkswaterstaat voorbereidende gesprekken uitgevoerd. Op basis van de definitieve voorkeursvariant zullen de maatregelen worden vastgesteld.

Belendende infrastructuur

Daarnaast grenzen ook de terreinen, bestratingen, leidingen, infrastructurele voorzieningen en (nieuwe) drainagesystemen van het concessiegebied Rijkswaterstaat aan die van de gemeente, zowel ter plaatse van de Willem Barentszkade als de Werkhaven. De infrastructurele raakvlakken van de varianten dienen te worden afgestemd met Rijkswaterstaat. Met betrekking tot de hoogtes van het Veerhavenplein zijn en worden afspraken gemaakt.

Activiteiten waterbodem

Rijkswaterstaat is bevoegd gezag met betrekking tot de activiteiten die de waterbodem in het gebied kunnen beïnvloeden, zoals baggerwerkzaamheden en het toepassen van grond of baggerspecie. Naar verwachting zullen op enkele locaties verondiepingen en aanvullingen van de waterbodem nodig zijn. Vooralsnog worden er vanuit het perspectief van de waterbodem geen beperkingen voorzien die invloed hebben op de beoordeling van de varianten.

Nautische veiligheid

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de nautische veiligheid op de rijksvaarwegen, waaronder de vaargeulen bij Terschelling. Dit houdt in dat Rijkswaterstaat toeziet op de veilige en vlotte doorvaart, en dat werkzaamheden die de scheepvaart kunnen beïnvloeden vooraf moeten worden afgestemd en mogelijk aanvullende voorwaarden of goedkeuring vereisen. Specifiek geldt dat als de vaargeul wordt aangepast er een nautische toetsing dient plaats te vinden.

Provincie Fryslân en FUMO**Ruimtelijke kwaliteit, erfgoed en milieubelangen**

De provincie Fryslân is verantwoordelijk voor het beleid voor het behouden en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en het Friese erfgoed, m.a.w. de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten op provinciaal niveau. Daarnaast is de provincie het bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen voor Natura 2000-activiteiten. Bij activiteiten die stikstof uitstoten, zoals bouw- en sloopwerkzaamheden, moet worden aangetoond dat de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied niet toeneemt. Vooroverleg met de provincie is onderhanden.

Ontgrondingsactiviteiten

Bij het uitvoeren van grootschalige ontgravingen, zoals het verwijderen van meer dan 10.000 m³ bodemmateriaal, is een vergunning benodigd. De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is hiervoor – namens de Friese gemeenten, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân - het bevoegd gezag. Er hebben meerdere gesprekken plaatsgevonden met de FUMO in het kader van de maximaal toelaatbare ontgrondingen, eventuele vrijstellingen en de benodigde milieukundige (voor)onderzoeken. De verwachting is dat bepaalde locaties moeten worden gesaneerd en/of dat er aanvullende maatregelen benodigd zijn. Als algemene randvoorwaarde geldt dat varianten met een geringere hoeveelheid ontgraving een positieve(re) beoordeling krijgen.

Veiligheidsregio Fryslân**Bereikbaarheid hulp- en calamiteitendiensten**

De Veiligheidsregio Fryslân, waaronder Terschelling valt, is verantwoordelijk voor de coördinatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio. In het kader van het herstel en renovatie van de havens kan de Veiligheidsregio adviseren over veiligheidsmaatregelen tijdens de werkzaamheden en de definitieve inrichting van het gebied, voor zover het betrekking heeft op de bereikbaarheid voor hulp- en veiligheidsdiensten. Hoewel de Veiligheidsregio zelf geen vergunningen verleent, kan hun advies invloed hebben op de voorwaarden van de omgevingsvergunning. Als algemene randvoorwaarde geldt dat varianten met een lagere impact op hinder, overlast en bereikbaarheid voor hulp- en veiligheidsdiensten een positieve(re) beoordeling krijgen.

Gemeente Terschelling

Ruimtelijke ordening en verkeersveiligheid

De gemeente Terschelling is het bevoegd gezag voor de afgifte van omgevingsvergunningen met betrekking tot ruimtelijke ordening, impact op archeologie, gemeentelijke monumenten en ontplofbare oorlogsresten. Dit betekent dat de gemeente toetst of bouw- en herstelplannen passen binnen het omgevingsplan en de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het gebied. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het nemen van verkeersbesluiten, bijv. bij tijdelijke of permanente wijzigingen in de verkeerssituatie als gevolg van de werkzaamheden. Dit geldt ook voor de nautische veiligheid, voor zover het gemeentelijke vaar- en havengebied betreft.

(Water)bouwactiviteiten

De gemeente Terschelling treedt eveneens op als bevoegd gezag voor bouwactiviteiten die betrekking hebben op bouwwerken en waterkeringen in het gebied. De gemeentelijke verantwoordelijkheid omvat de toetsing de bouwtechnische voorschriften (Bouwbesluit/BBL) en relevante beleidskaders. Daarnaast beoordeelt de gemeente de impact van bouwactiviteiten op de veiligheid en stabiliteit van lokale waterkeringen. Er zijn geen aanvullende randvoorwaarden of vergunningseisen ten aanzien van bouwactiviteiten te verwachten.

Vervolgaanpak

In de vervolgfase is het essentieel om per activiteit de daadwerkelijke vergunningsverplichtingen en voorwaarden te toetsen in overleg met de bevoegde gezagen, waaronder de gemeente Terschelling, Rijkswaterstaat, provincie Fryslân en Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omcjouwing (FUMO). In het kader van de afwikkeling van de hulp- en calamiteitendiensten, tijdens de uitvoering van het werk, zal ook de Veiligheidsregio Fryslân worden betrokken. Daarnaast wordt geadviseerd om het omgevingsplan zorgvuldig te analyseren op planologische beperkingen en de mogelijke noodzaak voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit. Gesprekken met bevoegd gezag zijn momenteel onderhanden. Voor het eventueel aanpakken, beschermen en/of verleggen van kabels, leidingen (gas, water, elektra en data), riolering en vloeistofleidingen (brandstof) lopen momenteel gesprekken met betrokken net-, kabel- en leidingbeheerders, eigenaren en gebruikers.